

Familien og fjernsynet

Hellig Tre Kongers dag offentliggjorde Firenzes ærkebiskop, kardinal Enni Antonelli, som en forberedelse til påsken sit årlige brev til familierne med en opregning af fordele og risici ved fjernsynet og med konkrete råd til de forældre, som står med alle problemerne

Af Enni card. Antonelli ¹

Kære forældre.

Måtte den skønhed, som er i Kristus og i livet med ham, kunne stråle i jeres familie og gennem jer nå ud til andre familier.

1. Jeg kommer hjem til jer med dette brev for at hjælpe jer til at kunne leve sammen med den fastboende gæst, som fjernsynet er. Ofte er der tale om en nok så besværlig gæst, der optager mere end ét enkelt værelse, og som er aktiv i alt for mange af dagens timer. For særdeles mange mennesker tager dét at se fjernsyn den længste tid af døgnet næst efter arbejde og søvn. For børn og unge drejer det sig i gennemsnit om cirka tre timer.

Vi lægger ikke længere mærke til, i hvor høj grad fjernsynet har gjort sin entré og tager del i vores liv, og hvor afgørende en indflydelse TV har på familiens miljø, på de personlige relationer, på organiseringen af vores tid, på vores tankegang og måde at betragte verden på, på vore valg og vores adfærd. Fjernsynet fylder fantasi og opmærksomhed med historier, personer, modeller, værdiskalaer og reklamespots. Det udøver en stærk påvirkning gennem en stadig strøm af følelsesindtryk og spænding på bekostning af eftertanke og evne til kritisk vurdering. Man kan udtrykke det sådan, at vores erfaring af virkeligheden efterhånden er blevet sammensat, idet den dels er umiddelbar, dels er mediestyret.

Fjernsynet udøver især sin indflydelse, positiv eller negativ, på de yngste, hvis personlighed er under dannelse. TV påvirker afgørende deres tilbøjeligheder, deres følelsesliv, deres holdninger og evner, deres længsler og frygt. Det sætter sig spor i selve deres adfærd, fordi det er en naturlig tendens hos børn, at de lærer ved at observere og efterligne. Kort sagt er TV således et stærkt middel i henseende til at opdrage – eller det modsatte.

2. Man må – med Den hellige Fader – erkende, at de moderne medier tilbyder "næsten ubegrænsede muligheder for information, for uddannelse, for kulturel berigelse og endog for åndelig vækst".² Fjernsynet bringer programmer med information og underholdning, gør det muligt at deltage direkte i store begivenheder og på en vis måde at opleve verden som "den globale landsby". Hvis compute-

¹ Oversat af Vivian og Erling Tiedemann

² Johannes Paul II, Budskab til den 38. Verdensdag for Samfundsmæssig Kommunikation, 2004, 2. [Klik her](#) for at læse dette budskab i engelsk udgave..

ren så yderligere forbindes med TV gennem opkobling via Internet, kommer man til at råde over en umådelig stor multimedie-bog, hvori enhver kan læse og skrive, hvor man kan hente viden af enhver art, skimme aviserne, slå op i dokumenter, se film, besøge de store museer, høre musik, få kontakt med andre og udveksle synspunkter, købe ting og foretage reservationer.

Fordelene er altså store. Men store er også de dermed forbundne risici. En overdreven brug af TV skaber psykisk afhængighed. Den stjæler kostbar tid fra væsentlige aktiviteter såsom dét at mødes og tale personligt sammen, være sammen, lege sammen, gå ud sammen. Mens kontakten med alting udvides, sidder man paradoksalt nok fast i sin ensomhed.

Fjernsynet giver et stærkt indtryk af at være virkeligheden. Uvilkårligt er man tilbøjelig til at antage, at dét, som vises på TV, findes i virkeligheden, mens dét, som ikke vises, ikke gør det (læg for eksempel mærke til, hvordan krige og guerillakampe, som i årevis har dræbt millioner i Afrika, bliver ignoreret). Selv om alle opfattelser officielt præsenteres som ligeværdige, så bliver nogle faktisk synliggjort mere end andre, og reelt bliver nogle adfærdsmodeller fremhævet. Gud er fraværende eller perifer i næsten alle fjernsynsprogrammer og har derfor en tendens til at blive irrelevant også i mange menneskers måde at tænke og leve på. Intetsigende underholdning og et moralsk forfald, der fremstilles som noget normalt (aggressivitet, vold, mord, utroskab, incest, kommercialisering af ting og mennesker), sænker det moralske niveau for seerne. Det er trist, at en betragtelig procentdel af brugerne er interesserede i at besøge pornografiske hjemmesider på Internet. Man forstår derfor pavens bekymrede advarsel med hensyn til de medier, som "er i stand til at volde familierne stor skade ved at præsentere dem for et utilstrækkeligt og endda forvrænget syn på livet, på familien og på religion og moral".³

Frem for alt er det børnene og de unge, som udsættes for denne åndelige forurening. Alt for ofte får de fremstillet nydelse som den højeste værdi og ikke kærlighed i betydningen at give sig selv og hjælpe andre, leve og vokse sammen –kærlighed, der er kilde til sand og varig glæde.

Med den naturlige trang til at have magt over alting som løftestang indgives børnene den overbevisning, at dét, som tæller, er at have medgang og prestige, at dominere andre, at købe og eje og at komme til penge som symbol på personlig succes. Illusoriske forbilleder tilbyder sig til efterligning; lysten til at købe overflødige og unyttige ting stimuleres; og dét, som er normalt og sundt, fremstilles som irrelevant. De små bliver franarret deres barndom, idet de – uden at det sker gradvis – bliver ført ind i de voksnes følelsesmæssige og seksuelle verden. De mister orienteringen på denne karrusel af modstridende forestillinger, mens dét, de har brug for, er sandhed og sikker grund under fødderne.

3. Kære forældre, med mit brev sidste år med titlen *Opdragelse i familien* mindede jeg om jeres uerstattelige opgave som opdragere af jeres børn, og jeg stillede jer mange praktiske forslag, som jeg opfordrer jer til at læse endnu en gang og tage op til alvorlig overvejelse. Jeg vil gerne nu tilføje nogle råd, der kan hjælpe jer med at vejlede jeres børn til at få et bevidst og fornuftigt forhold til medierne, så de bruger dem på en måde, der – med pavens ord – er "mådeholden, kritisk, årvågen og klog".

Det er at foretrække, at reglerne for brug af TV bliver fastlagt i fællesskab med børnene. Men om nødvendigt må I også kunne være bestemte og stå fast, når I begrundet jeres valg.

Begræns radikalt det tidsrum, der er sat af til at se fjernsyn i (der er andre væsentlige ting, som skal gøres: lave lektier, læse bøger, bede, lege og røre sig for ikke at blive for fed ...). Vær selv de første til at give et godt eksempel på mådehold med hensyn til TV. Af og til kan det være godt helt at lade være med at se fjernsyn. Husk, at for børnene er TV ofte blot en måde at få fyldt et tomrum på; i

³ Johannes Paul II, sammesteds

virkeligheden vil de meget hellere udfylde tiden sammen med deres forældre, more sig med deres kammerater, være beskæftigede med noget kreativt eller lege ude i det fri.

Anbring udelukkende TV (og computeren med) i familiens fælles rum og ikke i børneværelset. Søg – inden for det muliges grænser – at se fjernsynsudsendelserne sammen med børnene, og efterlad dem ikke alene foran skærmen, sådan som det alt for ofte sker. Hvis I under en udsendelse finder, at den trækker i modsat retning af, hvad der bidrager til en god opvækst, prøv da at få givet tingene de rette proportioner med et par velvalgte ord, med lidt ironi eller ved at gøre grin med programmet. Og når udsendelsen er slut, prøv da at få en dialog i gang: Kunne du lide den udsendelse? Hvorfor? Er du enig eller ej med dét, de sagde eller gjorde? Sammenhold de livsholdninger, som programmet lagde op til, med jeres egen families holdninger og marker overensstemmelser og modsætninger.

Forklar børnene, at TV-skærmen ikke er et vindue, som åbner direkte ud til virkeligheden, men at fjernsynet er et filter. Der er tale om en fremstilling gennem billeder – en måde at fortælle historier på. Det er lidt som billeder i form af glasmosaikker. Billedet på omslaget⁴ gengiver en glasrude fra vores domkirke *Santa Maria del Fiore*. Ruden, der er et værk af Lorenzo Ghiberti,⁵ viser fremstillingen af Jesus-barnet i templet. Lyset, som falder ind udefra, filtreres gennem de farvede ruder og giver form og glans til de storslåede figurer, der er anbragt rundt om alteret og samlede omkring Jesus-barnet. Der er tale om en virkelig begivenhed, som er hentet fra Lukasevangeliet; men figurerens udseende og iscenesættelsen er et produkt af kunstnerens fantasi. På tilsvarende måde tilbyder TV os en synsvinkel, som er partiel og kunstig. Det drejer sig om elektroniske billeder, som er frembragt af fotografer og teknikere og udvalgt af produceren. Dette gælder for direkte transmissioner og i endnu større målestok, når der er tale om en båndet transmission, som er resultatet af en gennemtænkt montage. Som paven har sagt, er det muligt at lære også meget små børn, at medierne er produceret af mennesker, som ønsker at meddele budskaber, der opfordrer til at købe varer og til at opføre sig på måder, som ikke er gode, men skadelige for dem. Derfor bør børn ikke tro og gøre alt dét, som de ser.⁶

Fjernsynet kan være løgnagtigt; ikke alt, hvad det siger, er sandt; ikke alt, hvad det tilråder, er godt. Ofte er programmerne udtænkt og realiseres ud fra kommercielle interesser eller politiske motiver: Den, der har pengene og magten, påtvinger sine synspunkter. Man kan sige, at fjernsynet er et vindue, som er åbent mod verden, men det drejer sig om en verden, som i det mindste delvis er kunstigt rekonstrueret.

Det er muligt at skabe modvægt til TV-udsendelser, som er nedbrydende for opdragelsen, ved hjælp af alternative programmer, som man selv vælger. Videokassetter, videooptagelser, satellit- og internetkanaler tilbyder en stadigt voksende vifte af muligheder. Når de har haft glæde af noget, som virkelig er smukt og meningsfyldt, vil de unge være mindre tiltrukket af det, som er banalt og moralsk uacceptabelt.

[Fjerde og sidste afsnit af kardinal Antonellis brev til familierne indeholder konkrete og praktiske oplysninger om adresser, udgivelser, kanaler, sendetider, klageadgang etc. Da disse oplysninger kun har relevans i Italien, er de ikke oversat].

Kære forældre, med min bøn og med velsignelse i Herrens navn ledsager jeg jeres værdifulde og vanskelige opgave som opdragere. Som Maria og Josef ved fremstillingen i templet overgav Jesus-barnet til den himmelske Far og stillede ham til rådighed for Hans frelsesplan, sådan kan også I hjælpe jeres børn til at forstå sig på tegnene på Guds kærlighed og til at gå ad den vej, som Jesus viser os.

⁴ Nemlig forsiden af tryksagen med brevet. Red.

⁵ Florentinsk kunstner, 1378-1455. Red.

⁶ Jf. Johannes Paul II, sammesteds